

LÖKÖS ZOLTÁN — SIMON ISTVÁN

Eichmann és cinkosainak SZEGEDI BÜNEIBŐL

VIL
»NEM BIR JÖNNI?
LŐJ BELE!«

Ricse... Itt találtak egy másra a szegedi munkásmozgalom külön csoportokban elhurcolt harcosai. Levegőtlen, zsúfolt vagonokban, összebilincselve, több napi éheztes után érkeztek meg a hírhedt táborba. Előzőleg Pesten tartották őket fogva, a gyűjtőfogház penészes pincéjében. Hetekig voltak itt, fekhely és takaró nélkül, a pince betonpadlóján lebetegedve. Tüdőgyulladás, reuma, vesebaj, fertőző betegségek... Hányukat elkísért máig is az itt szerzett betegség a megmaradtak közül...

A legyengült, kiéhezett foglyokat mindjárt nehéz fizikai munkára fogták. Csak az tartotta bennük a lelket, hogy együtt voltak, s biztatták, erősítették egymást. Itt volt Balázs György, Bauer Erzsébet, Bernát András, Bodnár Lajos, Bozókai Lajos, Cseh Imre, Dáni János, Dobó Miklós, Eidus Bentian, Engi István, Erős István, Erős Istvánné, Gladics Gyula, Gombai Mihály, Gyólai István, Katona András, Kiss József, Komócsin Antal, Komócsin Illés, Komócsin Mihály, Mayer Böske, Papdi György, Schwarcz Lipót, Szekeres Vince, Szögi István, Tópai József, Tombác Imre...

S egy reggel belopakodott közejük a halál.

— Elvtársak, Erős István meghalt...

— Kezdődik hát...

— Úgy pusztulunk el, mint a legyek...

— Kitartani! Kitartani! Közeledik a front...

Dobó Miklóst munkára gyakran kirendelték a faluba, ahol újságot szerzett. A lapot Bodnár Lajos csempészte be, s Komócsin Mihály volt a felolvasó. Amíg olvastak, ketten-hárman az öröket meg a tábori spicliket tartották szemmel.

— Az egyesített német-magyar hadsereg, az ellenségnek súlyos veszteségeket okozva, tervszerűen visszavonul, hogy elfoglalja a megerősített állásokat... — olvasta Komócsin Mihály.

— Ha ezt a német mondta, pácban van...

Közeledett a front, s Ricseről nyugat felé indultak a rongyos, szárnalmas menektek. Néhanyan hazakerültek, mások a halál és a szenvedés egyre szélesedő országútján vonszolták életüket. Őt szegedi — Balázs György, Bodnár Lajos, Bozókai Lajos, Dáni János és Papdi György — visszakerült Pestre, a gyűjtőfogházba. Itt élték át a borzalmak éjszakáját, a nyilas őrség-váltást.

Elszabadult az addig is hosszú és laza pórázon tartott gyilkos örület. A gyűjtőfogház udvarán egymás után dördültek el a sortűzek; a fogdákból velőt remegtető üvöltés szivárgott ki — a rettenetes kínzások élesbontó zaja. Lábukkal fölfelé akasztották fel a kiválasztott foglyokat, és a talpukat verték; mások kezét a lábukhoz bilincseltek, s így ütlegelték a tehetetlen áldozatokat, addig, amíg mozdulni tudtak, amíg az élet csöpp szikráját látták bennük. A megmaradtakat pedig elhajtották nyugatra, felajánlották őket a »Führernek« és Eichmannnak.

Hosszú és rövid volt ez az út. Rövid volt Bauer Erzsébetnek, Dáni Jánosnak, Eidus Bentianának, Mayer Böskének és Schwarcz Lipótnak, akik ismeretlen gödörbe buktak az éhségtől, vagy a gyilkos golyótól elpusztulva; hosszú Papdi Györgynek, aki az utolsó percekben menekült meg, s még hosszabb Bodnár Lajosnak, aki teljesen végigjárta a vé-

res ösvényt. Kétszáznegyven indultak el egy büntetészadban, s nemcsak a betegség, meg az elmaradott leterítő golyó pusztította őket, hanem a parancsra adott sortűz is.

— Nem bír jönni? Lőj bele, az anyja istenit! — így biztatták egymást a nyilas őrök, Eichmann magyar hőhersegédei. S míg Sopronbárhidára értek, számuk hetvenötre apadt. Az agyon-tépett rongyok már leszakadtak róluk. Hányan foltoztak össze maguknak ruhát papírszákból! Hányan csavarták lábukat zsákdarabokba a tél hidege ellen!

Az élőknek felejthetetlen az éjszaka, melyet egy nyitott csűrben töltöttek 1944 telén, térdig érő hóban, koszt és ruha nélkül. Száraz falevelet kotortak elő a havas árok mélyéről, az volt a fejük alja, s a németek szemétdombján összeszedett penészes kenyér a koszt. Nyolc halottat tettek ki az első éjszakán a szérűből. A pusztító hó volt a szemfedőjük és a temetőjük.

Papdi György már nem tudott mozdulni... Utolsó erejével elbújt... lemaradt... Így menekült meg. De Bodnár Lajost tovább

vitték, a még megmaradtakkal, hogy amíg mozdulni tudnak, dolgozzanak a »birodalomnak«. Bécsben veréssel fogadták őket, mert nem bírták a kezüket emelni.

— Szimulánsok! Disznó partizánok! — köpködték őket a német őr, s dühében felrúgosta a horpadt csajkákat, melyekben a napi egyszeri étel, a marharepa-leves gőzölgött.

Nem voltak már csak harmincnyegen, s hogy végül hányan maradtak meg hírmondónak, azt sem lehet tudni. Az utolsó napok voltak a legfélelmetesebbek. Ekkor már csak a fegyverek szóltak vissza az elhurcolt panaszára. S aki nem tudott elszökni, elrejtőzni közülük az osztrák főváros felszabadulásáig, annyi gyöttrődés, emberfeletti szenvedés után éhen halt, vagy a halál »szébbik neme«, a puskagolyó áldozata lett.

Hány meg hány ilyen csoport pusztult el!

Ezek a halálmenetek a magyar munkásmozgalom auschwitzei voltak...

(Következik: »HAGYJANAK AZ ÁGYAMBAN MEGHALNI«)

Nemzetközi biológiai terv

A szovjet biológusok országos bizottsága megvitatta a különböző országok tudósai által összeállított nemzetközi biológiai terv programját.

Ez a program a Nemzetközi Geofizikai Évhez hasonló elgondolás, amely három esztendő alatt az ismeretek maximális mennyiségének összegyűjtését irányozza elő. Az adatok a biológia területén az egész emberiséget érdeklő számos problémára kiterjednek.

Alexandr Sztugyickij, a tanácskozás résztvevője kijelentette, hogy a szovjet szakemberek a nemzetközi biológiai terv keretében olyan feladatokat javasoltak, amelyeknek célja az új technika rohamos fejlődésével, az atom- és nukleáris energia termelésével az állati és emberi szervezetben végbemenő ártalmas elváltozások leküzdése.

„Afrika rádió”

Egy Kairóban megtartott rádiókonzferencián az afrikai rádióállomások egyesületének megalapításáról tanácskoztak; az egyesület székhelyének Kairót javasolják. A tanácskozáson Dahomey, Elefántcsontpart, Ghana, Guinea, Líbia, Mali, Marokkó, Niger, Nigéria, Szomáli, Tunézia, az Egyesült Arab Köztársaság és Volta képviseltette magát.

Életének minden percében a pártot, a népet szolgálta

Kalinyin halálának 15. évfordulójára

Mihail Ivanovics Kalinyin, a szovjet állam egyik vezetője, a nagyszerű kommunista ember 1946. június 3-án halt meg. Olyan államférfit veszített el benne a szovjet nép, aki megtestesítette magában a szovjet állam mélyen demokratikus lényegét, olyan hazafit, akinek személyében a szovjet nép legnemesebb és legmagasabb tulajdonságai jutottak kifejezésre.

Kalinyin egyike volt a Szovjetunió legnépszerűbb vezetőinek. Ezer és ezer kilométerről, a Szovjetunió legtávolabbi falvaiból, városaiból keresték fel az egyszerű szovjet emberek, munkások és parasztok, személyesen vagy levélben, hogy elmondják neki gondolataikat, bajaikat, panaszait. Tudták, hogy ő mindig megtalálja és követi az egyszerű szavak mögött rejlő igazságot.

Kalinyin életének minden percét a párt, a nép, a tömegek ügyének áldozta. Tevékenyen részt vett az első orosz forradalomban, 1911-től 1917-ig pedig a Pravda szerkesztőségében dolgozott. Ekkor kezdett Leninnel levelezni, később, az októberi forradalomban és annak győzelme után, Lenin közvetlen munkatársaként, harcostársaként a párt legfelső vezetésében dolgozott. A polgárháború idején a Vörös Hadsereg érdekében kifejtett munkájáért kétszer kapta meg a Vörös Zászló Érdemrendet, 1935-ben Leninrenddel tüntették ki, 1944-ben pedig megkapta a Szocialista Munka Hőse címet.

Kalinyin munkája a legnagyobb munka volt, amiben valaha is részt vett az ember: a szocializmus építése. Az ő vezetői munkájának is része volt abban, hogy a szovjet nép győzelmesen befejezte a szocializmus építését és hogy később, a második világháború idején didalmaskodni tudott a fasiszta támadókön.

L. F.

Ezerhatszáz szegedi fiatal kapta meg az Ifjúság a szocializmusért mozgalom első évi jelvényét

Sok hasznos munkát végeztek a fiatalok

Néhány nap óta egyre több fiatal ruháján láthatunk egy új jelvényt. Felső részén egybefonódó nemzetiszínű és vörös zászlók, alatta felírás: Ifjúság a szocializmusért. Ez alatt pedig kis kerek, fehér mezőben egy római egyes. Szép ez az új jelvény. Még szebb azonban a gondolat, ami kifejez, és az, hogy azok viselik, akik teljesítették már az ifjúság új, nagyszerű, öt évre szóló mozgalmának első évében az Ifjúság a szocializmusért-mozgalom különböző követelményeit.

A szegeden idén végző egyetemi hallgatók, középiskolások és ipari tanulók közül ezerhatszázan kapták meg ezt a díszes jelvényt. Ezek a fiatalok a tanulásban, a társadalmi és kulturális munkában, valamint a sportban egyaránt szép sikereket értek el, s így érdemelték ki, így lettek jogosultak a jelvény viselésére. Ezek a fiatalok

sok segítséget nyújtottak a környékbeli, termelőszövetkezeteknek a különféle építkezések meggyorsításában, és

a falusi kulturális élet fellendítésében is szép eredményeket értek el.

Valamennyi iskola fiataljairól nem tudunk itt megemlékezni, de azért néhány példát megemlítnék, mert feltétlenül dicséretre méltó, hogy

az Építőipari Technikum diákjai a mozgalom keretében háromezer órát dolgoztak a tápié Tiszatáj Termelőszövetkezetben.

ahol egy istálló építtetéséhez nyújtottak segítséget. Az iskola növendékei a KISZ-szervezet felhívására a szegedi tsz-ekben is dolgoztak.

Csaknem kétezer órát dolgoztak a móravárosi iskolánál és a béketelepi partház építésénél is.

Igy érték el, hogy több tanuló a mozgalomban vállalt 20 óra helyett negyvenötven óra társadalmi munka elvégzéséről is számot adhatott.

Szép sikereket értek el a Móra Ferenc Iparitanulói Intézet növendékei is.

A mezőgazdasági gépszerelőtanulók a környék termelőszövetkezteinek 130 erő- és munkagépét — köztük több traktort — javítottak ki társadalmi munkában.

A szegedi egyetemek hallgatói azzal tunk ki az Ifjúság a szocializmusért-mozgalom kulturális feladatainak teljesítésében, hogy részt vállaltak a falusi kulturális élet fellendítéséből. A dél-alföldi megyék közsegeiben

jogi, orvos-egészségügyi és más ismeretterjesztő előadásokat tartottak. Eljutottak a könyvtárakba, ahol népművelő munkát végeztek. Az egyetemisták sok helyen részt vettek a falusi KISZ-szervezetek erősítésében, az ottani ifjúság tanulási és szórakoztató programjának összeállításában.

Dicséretes, hogy a felsőoktatási intézmények hallgatói

több, mint ezer munkaórát dolgoztak az Ady téri sporttelep szebbé tételén.

A szegedi diákok szép sikereket értek el a kulturális szemlék bemutató előadásain is. Így most méltón és büszkén viselhetik a szép jelvényt, amelyet az év végén bizonyára még sok ezer ifjú kap majd meg a városban, ha teljesítette a különböző követelményeket.

D. J.

„Oda megyek, ahol szükség lesz rám”...

Hogyan indult a pályán Török László tanító?

A kübekházi általános iskola legfiatalabb pedagógusa ifj. Török László tanító. Mindössze 21 éves és tavaly óta tanít a határmenti községben. Jóformán alig száradt meg oklevelében a tinta, mikor beilleszkedett egy ismeretlen közösségbe, amely viszont mégsem volt töle idegen. Minden otthonos volt előtte, hiszen ő maga is falun nőtt fel. Deszken, ahol a szülei ugyancsak a pedagógus hivatásban élnek hosszú esztendőket óta.

Ez a helytállás, ez a becsületesség élet volt ifj. Török előtt is a példakép, hogy a pedagóguspályát válassza élethivatásul, éspedig ugyan-csak falun.

A falu öröme és gondja az övé is

Mint ahogy mondja: — Nem úgy indultam, hogy csak a város elégítheti ki vágyaimat. Az ember bárhol teljes értékű munkát végezhet, ha akar.

S hogy ez a kijelentése szemléletében tényleg realitás, azt bizonyítja gyakorlati évek tanítókodása Ásotthalmon, az úgynevezett Bókör-iskolában. Mikor oda-került, első dolga volt, hogy az ottani fiatalok összefogásával KISZ-szervezetet hozzon létre. Titkárnak őt választották meg. Nemskára működő színiárszócsoportot szervezett a KISZ-tagok sorából. Nappal a kis nebulákat oktatta, este pedig a szintén vele egyidős fiatalokat tanította a helyes magyar beszéd gyakorlására, énekre, szavalatra, táncra. Szerették közvetlenségét, lelkesedését, szorgalmát. A pedagógust tisztelték benne, holott csak gyakorló volt még, aki hosszú éjszakákat tanult és olvasott át, hogy képesítő vizsgáján is helyt-álljon.

A gyakorló év letelte után nem kérte magát sehova. — Oda megyek, ahol szükség van rám — mondotta. Így került Kübekházára, pedig kérhette volna magát Deszke-re, ahol éppen szabad státusz is volt, amit betölthetett volna. Mégsem kérte, nem állt elő követelésekkel, mint mások, akik egyéni érdekük előtérbe helyezésétől nem látták, vagy nem akarták látni a társadalmi érdekeket. Ez esetben azt, hogy a falunak is nagy szüksége van jó pedagógus-

sokra, akik nemcsak ott laknak, hanem együtt is tudnak élni a falu népével, és annak minden örömét és gondját a sajátjukénak érzik.

Már oda tartozik

Ifj. Török László Ásotthalmonról csak havonta egyszer tudott hazajárni. Most viszont naponta, de nem kevesebb áldozatvállalással. Reggel akkor kel, mikor a legtöbb üzemi munkás a városban, fél 6-kor, hogy az autóbusszal időben Kübekházára érjen.

Delután 3 óra tájban érkezik haza, ha csak egyszerű, sima tanítási napja van. Rendkívüli esetekben este 8 óráig is Kübekházára marad. S e »rendkívüli« esetek nagyonyi köznapai elfoglaltságot jelentenek ifj. Török számára: korrepetálást tanítványaiival, családlátogatást, kisdobos-összeíjvetelt, vagy mint éppen most: a nyolcadik osztályosok tablójának elkészítését, más esetben a költség működő csoportjának plakátot fest, vagy ottani rendezvényeken segít-kezik.

Megannyi olyan munka, amely közvetlenül vagy közvetve hozzátartozik mindennapjaihoz, a falusi iskolai tanításhoz, illetve ahhoz a környezethez, amelyben szerepet vállalt embertársai szolgálatában.

Jóformán ehhez a községhez tartozónak érzi már magát, pedig csak egy iskolai év köti még oda. No persze más is, illetve valaki, egy reggelenként vele utazó óvónő, aki Szegedről jár dolgozni Kübekházára.

Mint a szülők

Közeleli jövőjükről nem kérdeztem egyikőjüket sem. Annyi viszont bizonyos, hogy szívesen raknának együtt fészket, akár holnap is Kübekházára — a városi lány és a falusi tanító, akik a hivatásszeretben találtak egymásra.

Valamikor így kezdtek ifj. Török László szülei is. Annak idején Szegedről költöztek Deszke-re, s hivatásuknak éppen úgy élhettek ott is, mint a városban, amely sok tekintetben kedvezőbb feltételeket nyújtott és nyújt ma még a munkához és a szórakozáshoz.

Hogy annak idején ifj. Török László testvérei —